

Vita ikki nær fyrsta kirkjan er bygd

Myndir: Kalmar

Søgnin um Jústinus

Nær, ið kirkja er bygd við Sjógv fyrstu ferð, vita vit ikki. Søgn er, at fyrr var Skála kirkjubygðin. Í søgnini »Jústinus lögmaður«, verður sagt frá eini einkju í Hattarvík, sum átti ein so frálíkan fuglahund. Jústinus lögmaður vildi fegin keypa hundin frá henni, men hon sýtti. Hann rendi hana so av garði hennara í Hattarvík, og fór hon tá til Hvannasunds, har hon átti eitt annað festi. Men heldur ikki har slapp hon at vera. ... So flutti hon inn á Strendur í Eysturoy, har ið hon átti eina hálmørk í jørð. Men heldur ikki her varð hon verandi. Tá stóð kirkja á Skála við ta ána, sum rópast Kirkjuá. Men ein sunnudag í kirkjutið, kom eitt vatnlop so dattliga á, at tað tók kirkjuna út á sjógv, og øll, ið inni vóru lótu liv. Tá varð tað lovað, at har, sum tað fyrsta sprekið av kirkjunum kom rekandi, í tí staði skuldi hon verða bygd upp aftur, og tað var beint undir hálmørkini, sum hin áðurnevnda einkjan átti og buði á. So skifti hon til Nólsoyar.

Í viðmerkingum til søgnina sigur Dr. Jacobsen m.a.: Da der blandt de færøske lag-

mænd ikke omtales nogen ved navn »Jústinus«, må sagnets Jústinus være den »Joen Justinussen« fra Fuglø, som var lagmand 1628-1653.

Hyggja vit at yvirlitinum yvir kongsbøndur frá 1584-1884 (A. Degn), siggja vit, at einki konufólk stendur fyrri festi í Hattarvík og Hvannasund, ei heldur hevur nakar maður (hennara) festi í hesum báðum bygðum samstundis um hetta mundi. Tað kann to vera ogn, men tá lögmaður kann taka garðarnar frá henni, er tað lítið trúligt.

Ein onnur versión av hesi søgn er prentað í Kirkjutiðindi nr. 7 í 1934 og í nr. 1 í 1960. Her verður sagt frá, at prestur hevur gudstænastuna við Skála kirkju, tá áin leypur og tekur kirkjuna út á sjógv við øllum kirkjufólkum og presti. Einans maður verður bjargaður.

Seta vit hesa frásøgnina saman við tí fyrri, so er tað heilt greitt, at henda hending ikki kann vera farin fram eftir 1628, tí tað skuldi verið lögmaður, um ikki fleiri kongsbøndur vóru í kirkju, tá prestur var, bæði av Selatrað, Ströndum og Skála, men við kunnu ikki finna nakar, sum bendir á, at so hevur verið (A. Degn aftur).

Í tingbókin fyrri 1623 stendur m.a.: Ole Joennsenn i Seblender for han havde overfalden Her Gabriel udi Kirken, der han skriftede folkene. Blev dømt at bøde til K. M. og benaadet for hans Armodis Skyld paa 10 gl.

Hóast hetta ikki er nakað prógv fyrri, at hendingin er farin fram í Sjóvar kirkju, so haldi eg, at tað hevði staðið hvor kirkjan var, um ongin kirkja var á Ströndum.

Tá hvørki N. Andersen, Thomas Tarnovius, Peder Clausson ella Lucas Debes nevna nakað um hesa hending, so meti eg tað sum eitt (fulgott) prógv fyrri, at tað ikki kann vera hent í 17. öld. Slíkur sorgarleikur hevði verið nevndur.

Síðaskiftið og kirkjurnar

N. Andersen skrivur um 3 kirkjur í Eysturoy, sum eru niðurlagdar eftir trúbotina. Hann nevnr ikki eitt orð um, at Skáli hevur havt kirkju. Eg rokni tí við, at kirkja er komin við Sjógv fyrri trúbotina, eg loyvi mær eisini at ivast um Skáli nakrantíð hevur verið kirkjubygðin.

Vit lata áðurnevndu menn fáa orðið:

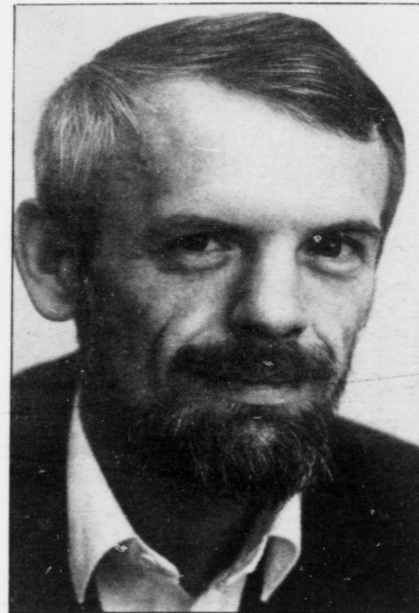
N. Andersen: »Ved

Reformationen blev flere Kirker nedlagte, deriblandt Hove Kirke paa Sudero, Halvkirkerne paa Hestø, Kolterø og Nordredal, Saxen og Thorsvigs Kirke paa Strømø, Sellastræ, Lervig og Lamhauge Kirke paa Østerø, en paa Myggenæs og 3 Bonhuse paa Sandø foruden flere af disse sidste andetsteds, saaledes at Kirkernes Antal ved Begyndelsen af det 17de Aarhundrede var 39 og Præstegældene 7; siden da er Tjørnevig Kirke flyttet til Haldersvig, og Saxen Kirke blevet bygget.« (hetta seinasta er to skeivt. Presturin Gregers Varde søkti um at fáa kirkjuna í Tjørnuvík flutta til Vikar, tað hendi bara ikki.)

Peder Clausson sigur í 1632 m.a.: »Østerøen havde 10 kircker i gammel tid, men hafuer nu 7 kirckesogner og er haden ved 7 mile omkring: der paa Provste Sædet den tid Bisper residerede paa Færøi«.

Thomas Tarnovius sigur í bókini frá 1669 »Færøers Beskrivelser«, soleiðis: »5. Udi Østerøe er en Præst, hafvendis udi samme Øe 7 Kirker, huis nafne ere disse: Næs, hvor Præsten hafver sin bolig. 2 Sio, 3 Gøte, 4 Fuglefjord, 5 Aandefjord, 6 Funning, 7 Eide.

Sjóvar kirkjusøga I

Richard Johansen á Ströndum hevur skrivað Sjóvar kirkjusøgu og sigur um hetta arbeiðið:

— Tá eg gekk á Føroya Lærarskúla skrivaði eg uppgávu um Sjóvar Kirkjusøgu. Tá núverandi kirkja fyllir 150 ár í heyst, hugsaði eg, at tað kundi verið upp á sitt pláss at sett tað upp á prent.

Tilfarið havi eg fingið við at gjøgnumganga roknskaparbøkur og fólkataljingar á Skjallasavninum. Hannefía hjálpti mær at lesa, tá eg ikki dugði sjálvur. Hilmar Kass og Carl Andreassen hava eisini hjálpt mær. Aðrar skrivligar keldur eru nevndar í greinini.

Hetta er fyrri partur. Seinni partur er um núverandi kirkju.

Lucas Debes um kirkjuna við Sjógv

Lucas Debes: Faeroae et Faeroa Reserata. 1673.

Í kapitlinum: Færø Religion, nevnr L.D. eisini kirkjuna við Sjógv: Østerø Kald. Næs Sogn er Hoved-Kirken, Hos hvilken Præsten bor. Annekserne ere seks:

Kirke liggende fra Præsten mile

1. Siov	1/2
2. Gøte	1 1/2
3. Fugle-fjord	2
4. Andefjord	2 1/2
5. Funding	3 1/2
6. Eide	4 1/2

Kirkjuroknskaparbókin gongur tíværri ikki longur aftur enn til 1691, men har

stendur m.a.

Syf Kircke 1691: Kirckens Ornamente og Inventaria ere: 1 Kalck og Disk ny gifen af godt folk, 1 gammel ubrugelig Kalck og Disk, 1 Messeskjorte, 1 Messehagel, Alterdug, Alterdæcken, 2 smaa Messingstaer, Altartafle, 1/7 part i en ny Alterbog, 1 skab...

Onkur hevur ført fram, at kirkjan í gomlum døgum ikki hevði altartalvu, men ein kross. Vit siggja her, at so hevur ikki verið. Vit siggja eisini, at tey fáa nýggjan kalik og altardisk frá góðum fólk. Kanska olmussa?

Í Kommisjonsbetænkingen 1709-10 fáa vit endiliga nakað at vita um kirkjuna sjálva. Har stendur soleiðis:

